

Korset och Kronan

Nr 116/2022

Jesus säger: Håll fast vid
det du har så att ingen
kommer och tar din krona
(Upp. 3:11)

S:t Martin och Svenska kyrkan (4)

Det är nu hög tid att låta Tom Hardt själv komma till tals. I detta nummer presenteras därför ett rundbrev som skickades ut till dem som fick S:t Martins predikningar, vilka sändes ut varje vecka. Rundbrevet är från år 1969 och handlade om kyrkofrågan med anledning av en artikel i *Nya Vaktaren*. Först en inledning av mig.

Inledning

Den framstående teologen och lutherforskaren, teol. dr. Tom G.A. Hardt (1934-1998) grundade år 1961 "Evangelisk-lutherska S:t Martins församling i Stockholm". Vid grundandet prästvigdes han också av församlingens ordförande. År 1968 bildades så "Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige",

Ordet om korset är en
dårskap för dem som går
förlorade, men för oss som
blir frälsta är det en Guds
kraft (1 Kor. 1:18)

Den gode herden
leder sina får (Joh. 10)

vilken förde en framgångsrik kamp mot Sveriges regering när det gällde rätten för samfundet att fritt få undervisa kyrkans skolbarn i en konfessionell religionsundervisning som alternativ till den statliga skolundervisningen i detta ämne.

I sin artikel polemiserar Hardt mot en uppfattning som var (och är) vanlig bland konservativa lutheraner inom Svenska kyrkan. Den gick ut på att bekännelse-trogna lutherska kristna borde stanna kvar inom den avfallna kyrkan tills tiden är mogen för ett utträde. Uppfattning fanns under 1800-talets pietistiskt påverkade väckelserörelser, bl.a. representerad av predikanten C.O. Rosenius, som menade att man skulle stanna kvar i den yttre kyrkan "tills molnskyn lyfter sig". I tidskriften *Nya Vaktaren* framfördes liknande tankegångar. Tidskriften redigerades 1907-1967 av grundaren *Axel B. Svensson*, och därefter av domprosten *G.A. Danell* åren 1967-1998. Både Svensson och Danell kämpade för tron på Bibeln som Guds inspirerade och ofelbara ord och den evangelisk-lutherska bekännelsen. De såg den moderna bibelkritiska teologin som en

stor fara för kyrkan. Båda var också under olika perioder inne på tanken att bilda en fristående, konfessionellt luthersk kyrka. Men av olika anledningar kom de ändå att stanna kvar inom Svenska kyrkan.

I nedanstående kritik pekar Tom Hardt på att grunderna i dessa tankar om en bekännelsetrogen, fri kyrka inte är de rätta. De stämmer inte med Bibeln och den lutherska bekännelsen.

Hardts artikel har språkligt varsamt moderniserats och försetts med några noter. Ibland har 1917 års bibelöversättning ersatts av Svenska Folkbibeln. Citattecken och kursiveringar är artikelns egna.

Rundbrev 1969

av Tom G.A. Hardt

Vår församling har varje år spritt ett rundbrev, huvudsakligen avsett för bekännelsetrogna teologer. Det sändes dock också till lekmän, som kommit att upptas i våra adressregister. Ämnet för årets brev är

Den bekännelsetrogna, fria kyrkan,

om vilken mycket talats och skrivits. Det är således den kyrka, som ”Nya Väktaren” 11/1969 förutser som en framtida möjlighet: ”en fri bekännelsekyrka på Bibeln och Bekännelsens grund”. ”När tiden är inne”, frigör sig en liten skara, som dessförinnan byggt upp ”en kyrkogemenskap inom den nuvarande organisationens ram”. Redan nu ger olika möten ”den starka och djupa gemenskapen i gudstjänstliv och i tro”, som är en ”försmak av en fri kyrka, där vi kan få gudstjänst i anda och sanning”. Vägen härtill går genom en ”fastare sammanslutning”. Denna uppstår genom att man förenas i tron och i en arbetsgemenskap, som består av egna ”stiftsmöten, kontraktsmöten- och -dagar, vi ska ha stiftsråd och stiftsting”. Den kätterska Svenska kyrkans biskopar och präster lämnas

utanför. ”Vi inbjuder dem inte till våra dagar och möten. Vi deltar inte i deras arrangemang.” Men ”Vi skall söka samla allt det trogna kyrkfolk, som ännu finns kvar. Vi ska försöka väcka människorna och dra nya skaror in i den sanna kyrkan.”... ”Och så skulle man alldeles som de första lärjungarna inom den judiska kyrkans ram bygga upp Kristi församling på den sanna grunden till dess tiden är inne för Exodus.” Så tänker ”Nya Väktaren”. Det är den teologi, som bär upp drömmen om den nya kyrkan. Denna teologi och denna kyrka står dock **icke** på Bibeln och bekännelsens grund.

Lättast angripes dessa föreställningar utifrån orden ”När tiden är inne”. Detta uttryck ur den bibliska frälsningshistorien betecknar en tidpunkt, då den insiktsfulle bekännelsetrogne ser, att måttet av svårigheter och lidanden är fyllt: ”Då gäller ingenting mindre än att rädda sin själ”. Denna ännu ej komna stund är att likna vid ”Exodus”, det judiska uttåget ur Egypten. Gud skall kalla. Gud skall sända ledare. Gud skall göra ett nytt ingripande. Detta är svärmeri. Det är en glömska av att det gudomliga uttåget, kyrkans skapelse, en gång för alla ligger bakom oss i Kristi försoning. Någon ytterligare handling av Gud har vi inte att vänta före den yttersta dagens ankomst. Det blir den enda apokalyptiska finalen. Under mellantiden har vi bara Ordets ljus att hålla oss till. Och vem kan med biblisk motivering bevisa när den stund kommer, som ”Nya Väktaren” talar om? Vem kan med skriftcitat belägga, att det **nu** är påbjudet att ”frigöra oss helt från de många banden”, som dittills i varje fall kunnat uthärdas? Varför är det ena dagen möjligt att ta sakramentet¹ i en kyrka och inte nästa?

”Nya Väktarens” vision är **icke** det apostoliska kravet på upphävande av kyrkogemenskap med falska lärare enligt Rom. 16:17, såsom detta ord enhälligt utlagts av fornkyrkan, den gamla kano-

¹ I en konfessionellt luthersk kyrka får endast medlemmar av kyrkogemenskapen gå till nattvarden.

niska lagen, reformationen och ortodoxin. Detta övergivande sker i trons enfald och lydriad omedelbart, inte ”när tiden är inne”, inte först när några yttre tecken och under ger sig till känna. Det är en trons lydriadsakt utan att först ha som garanti samlat en skara, som måste vara så stor, att den naivt ses formerad i stifts- och kontraktformation. Den är framför allt en handling på biblisk grundval. Den börjar inte heller med ”arrangemang”, med ”dagar och möten”, ett uttryck, som visar, hur det här angripna resonemanget har sin bakgrund i en svärmisk fromhetstradition, vars centrum är just ”mötet”. Den börjar i stället med gemenskapen i Ord och sakrament. Man undandrar sig de kyrkliga funktioner, som utövas av den kätterske prästen – inte ”mer och mer”, inte med tiden, utan på det sätt som man undviker synden: ”låt oss rena oss från **allt** som beflekar” (2 Kor. 7:1).

Om inte detta **ovillkorliga** bud finnes, skulle det krävas av oss lutheraner att försöka finna ett sätt att leva samman med kätteriet. Det är en matematisk sanning, att man från en predikostol i Svenska kyrkan når oändligt många fler än från ett förhyrt kapell med kanske ett tiotal sittplatser. Fördenskull vore det väl värt att göra uppoffringar och finna smidiga samlevnadsregler. Detta gäller alltså hypotetiskt, om nämligen valet av kyrkoform vore beroende av vad som gagnade budskapets framförande. Om härvid dock olika bedömningar skulle göra sig gällande och någon inte finna Svenska kyrkan vara en möjligt ”plattform”, vore det dock i inget fall berättigat att ge sitt eget uttåg karaktär av gudomligt ”Exodus”. På sin höjd kan man göra anspråk på att få sitt eget

samvete respekterat. Alla auktoritativa appeller till andra bör i så fall betydligt nyanseras. Den uttågande bör i stället få sig inskräpt, att allt eget handlande av detta slag innebär en frestelse till egensinnighet och sekterism, och att den goda regeln alltid lytt: ”Var och en skall bli kvar i den ställning han hade när han blev kallad.” (1 Kor. 7:20) Faran för svärmeri tycks så mycket större, om man talar om ”djup gemenskap” såsom försmaken av den nya gudstjänsten, som kallas ”gudstjänst i anda och sanning”, en ”de troendes mässa”. Utan klart biblisk definition är dessa begrepp synnerligen farliga. ”Gudstjänst i anda och sanning” beror på en för alla människor okänd tro och kan sannerligen inte iakttagas vid någon aldrig så ortodox gudstjänst².

När apostlarnas förhållande till den ”judiska kyrkan” anföras, måste en dubbel protest framföras. För det första var Israel en gudomlig stiftelse, vars ordning skulle nyttjas, så länge den stod. Upphävandet skedde genom Jerusalems förstöring, förutsagd i bibliska profetior. Svenska kyrkan åter är förvisso ingen sådan instiftad ordning. För det andra skulle en sådan parallell, varigenom Svenska kyrkan bleve ett nytt förfallet Israel, styrt av en avfällig ärkebiskop-överstepräst, omgiven av liberala saducéer och hedniska tempeljungfrur, framtvunga ett obrottsligt förblivande vid den dock heliga ordningen. Det är konsekvensen av den romersk-katolska kyrkosynen, som just räknar med en kyrka, som blott flyttat sitt centrum från Jerusalem till Rom men eljest är bundet vid en yttre ordning. Här avkrävs en människa den yttersta lydriaden: att se alla sina ideal svikna men ändock vara kyrkan trogen.

² Författaren syftar här på att endast Gud vet vilka gudstjänstdeltagare som är sanna kristna och vilka som är hycklare.

Det är kardinal Ottavianis³ imponerande hållning, uttryckt i de stålblanka orden: ”*Sumus sub Petro etiam in summo periculo.*”⁴ Det är den lydriad, som idag i vår land avfordras Pius XII:s konvertiter; att kyssa den hand, som agar med orätt.⁵

Skriften och bekännelsen lär annorlunda. De känner inte den kyrka, som har sitt centrum i ”*dagar och möten*” och svärmar för den ”*djupa gemenskapen*”. De erkänner inte heller den judiska kyrkans förlängning tvärs över Medelhavet och in i vår tid som biblisk lära. De känner bara den kyrka, som i allt bygger på enheten kring den apostoliska läran och intet annat.

De avgränsningar som måste göras, görs utan tvekan och enligt Kristi ord ”*Tag er till vara för falska profeter. Även Paulus bjuder, att man skall undvika och fördöma ogudaktiga lärare såsom en förbannelse. I 2 Kor, 6 heter det: 'Ha inget gemensamt med de otrogna, ty vilken gemenskap har ljuset med mörkret.'* Det är tungt att avvika från så många folks gemensamma mening och kallas schismatiker. Men Gud förbjuder med sin myndighet alla att inte ta någon befattning med eller försvara ogudaktighet...”. (Svenska Kyrkans Bekännelseskriter, ed. 1944, s. 348, De potestate, 41f.)

För Evangelisk-Lutherska S:t Martins församling i Stockholm.

Menlösa barns dag 1969

Tom G.A. Hardt

Pastor

Efterskrift

Som framgår av artikeln är Hardts kritik framför allt grundad på att läran om kyrkogemenskapen bygger på ett Guds bud, en ovillkorlig befallning. Han pekar i sin artikel på två viktiga bibelställen.

1) ”*Jag uppmanar er, bröder, att ge akt på dem som vållar splittring och kan bli er till fall, i strid mot den lära som ni har fått undervisning i. Vänd er bort från dem*” (Rom. 16:17).

2) ”*Gå inte som omaka par i ok med dem som inte tror. Vad har väl rättfärdighet med orättfärdighet att göra? Eller vad har ljus gemensamt med mörker?*” (2 Kor. 6:14).

Dessa ställen stämmer helt överens med Jesu egna ord: ”*Akta er för de falska profeterna, som kommer till er klädda som får men i sitt inre är rovlystna vargar*” (Matt. 7:15).

Den svärmiska syn som Nya Väktaren i sin artikel framförde verkade mycket from. Man skall inte företa sig något själv, utan vänta på Herrens ledning. Detta är i sig både viktigt och riktigt. Men när det finns en klar biblisk befallning skall vi inte vänta. Då skall vi lyda befallningen utan att tveka. Men lydriaden skall ske i ödmjukhet utan att framhäva den egna handlingens förträfflighet.

Låt oss göra en jämförelse. Antag att du och ett par goda vänner är tillsammans med några andra kamrater. Ni går med dem till ett hus de skall besöka. Men så märker ni till er förfäran att de andra i själva verket skall bryta sig in och stjäla och vill ha er med.

Vad gör ni då? Följer ni med in och säger att det är bäst att vara kvar tills ni får ett Guds tecken på när det är dags att lämna huset? Går ni in i ett annat rum och säger att det är bäst att inte vara i samma rum som tjuvarna? Nej, ni lämnar genast huset, springer därifrån och larmar polisen. Varje ärlig människa vet ju att det är synd och skam att stjäla. Vi har ju också ett Guds bud om detta. Du skall icke stjäla!

På liknande sätt finns det ett Guds bud om att inte vara tillsammans med dem som förfalskar Guds ord och därmed visar sig vara andliga tjuvar och bedragare.

Forts. i nästa nr

³ Kardinal Alfredo Ottaviani (1890-1979), prefekt för troskongregationen 1959-1968

⁴ Också under Petrus är vi i stor fara.

⁵ Pius XII var påve 1939-1958. Han proklamerade 1950 dogmen om att jungfru Maria kroppsligen upptogs till himlen. ”Att kyssa den hand, som agar med orätt” syftar på att den romersk-katolska kyrkan kräver vördnad och lydriad inför ett ämbete som bär fram många falska läror.